

---

*BALANS EN VOORUITZICHTEN VOOR REACTIVERING
VAN DE STEDENBOUW EN RUIMTELIJKE ORDENING IN BRUSSEL
Naar een nieuw elan voor de adviescommissies*

De Gewestelijke Ontwikkelingscommissie (GOC) stelt vast dat de adviescommissies een aantal moeilijkheden ondervinden, die tot frustratie en ontmoediging leiden. Ter gelegenheid van haar 30^e verjaardag heeft de GOC, met de hulp van andere adviescommissies, de balans opgemaakt van en een vooruitblik geworpen op de situatie in verband met drie grote uitdagingen:

- de relatie tussen onderzoek, expertise, kennis en politiek;*
- de vormen van burgerparticipatie en -coproductie;*
- de relatie tussen visie, verhaal, verbeelding en stadsproject.*

Er werden workshops gehouden op 7 en 23 maart en op 20 april 2023 met tientallen deelnemers van verschillende overheidsbesturen, sectoren (privé en publiek), burgers en academische disciplines. Drie teksten van verschillende auteurs werden in een boekje gepubliceerd. Op 30 mei 2023 werd er een colloquium gehouden in het Brussels Parlement, waar de drie thema's opnieuw ter discussie werden gesteld in panels bestaande uit politici, vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld en academische experts.

Hier volgen, in 10 punten, de belangrijkste conclusies van dit rijke traject van debat en uitwisseling om de stedenbouw en de ruimtelijke ordening in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) nieuw leven in te blazen, voor een beleid dat gebaseerd is op een betere relatie met de kennisproductie, voor een meer participatieve democratie, voor een visie en een verhaal in het centrum van het stadsproject.

1. Een betere relatie tussen adviescommissies en de executieve

Het BHG heeft een groot aantal commissies die tientallen goed onderbouwde adviezen produceren. Dit werk moet deel uitmaken van *een meer collaboratieve relatie tussen deskundigen en politici* en tussen de verschillende adviesorganen. De adviesorganen vragen om feedback van politieke verantwoordelijken, zodra het regeringsbesluit is genomen, om te begrijpen waarom er wel of geen rekening is gehouden met hun voorstellen. Daarnaast geloven ze dat het noodzakelijk is om een visie te hebben op toekomstige plannen, projecten en agenda's. Daarom wordt voorgesteld om een *Conferentie van Commissies* op te richten, die twee keer per jaar met de regeringen bijeenkomt om de grote lijnen van de voorliggende projecten te horen.

2. Voor meer transversaliteit, integratie en samenwerking in het BHG

Brussel is cultureel gezien de meest diverse stad van Europa. De institutionele organisatie is sterk gefragmenteerd en gesegmenteerd (gemeenschappen, 19 gemeenten). Er zijn heel wat besturen. Dit alles vindt plaats op een gemeenschappelijk grondgebied. We worden geconfronteerd met een aantal dringende problemen: de sociale en energiecrisis, de strijd tegen de opwarming van de aarde, de ontwikkeling van biodiversiteit, de crisis in het onthaal van immigranten, sociaaleconomische omwentelingen enz.

We moeten dringend meer focussen op een geïntegreerd, transversaal ontwikkelingsproject dat de bevolking mobiliseert en verschillende culturen, verschillende institutionele niveaus en diverse maatschappelijke organisaties met elkaar verbindt. Voor een effectievere publieke actie moeten we overkoepelend actie ondernemen! Er moeten plaatsen komen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en vrijuit kunnen praten. Ook moet deze multidisciplinaire aanpak in alle beleidsvorming geïntegreerd worden binnen het algemene kader van het GPDO.

3. **Betere programmering en verspreiding van onderzoek**

In Brussel wordt veel kennis geproduceerd, door academici, overheidsbesturen of studie bureaus. De strategie en de gecoördineerde programmering van het onderzoek moeten echter worden versterkt, evenals de verspreiding van de resultaten en het publieke debat over de consequenties die daaruit moeten worden getrokken. De hoogdringendheid die het gevolg is van de uitdagingen op klimaat- en energiegebied, dwingt ons immers tot een grotere doeltreffendheid bij het overheidsoptreden, gebaseerd op een betere benutting van de geproduceerde kennis, een optimaal gebruik van gegevens en een voortdurende monitoring van de acties. We moeten academische vrijheid garanderen en tegelijkertijd transdisciplinariteit eisen.

Het Gewest moet *Perspective voldoende middelen ter beschikking stellen* om de kennis in Brussel te centraliseren (*gegevensbank* en toegankelijkheid op het internet, met name van de *Executive summaries*) en ervoor te zorgen dat de resultaten worden gevaloriseerd; en aan het *Brussels Studies Institute* om de verspreiding en synthese van studies en onderzoek en de discussie over werkpistes te bevorderen. Het zou ook nuttig zijn om te profiteren van de resultaten van effectstudies en -rapporten, en tegelijkertijd hun modaliteiten te herzien, zodat ze hun hoofddoel van het verbeteren van projecten kunnen blijven nastreven. Er moet ook dringend een *Observatorium van de Brusselse Grootstad* worden opgericht: om het gewestelijke beleid bij te sturen, moet er rekening worden gehouden met de context van de Brusselse stedelijke gemeenschap.

4. **Permanente opleiding voor openbare en particuliere spelers die betrokken zijn bij stadsontwikkeling, in samenwerking met onderzoek**

Naar het voorbeeld van de Permanente Conferentie over Territoriale Ontwikkeling ('Conférence Permanente du Développement Territorial', CPDT) in Wallonië zou het zeer nuttig zijn om onderzoekers *een opdracht te geven tot permanente vorming van de medewerkers van de besturen* (netwerk van ambtenaren in stedenbouw, mobiliteit en milieu) en private operatoren. In Vlaanderen hebben de Jury *Stadsvernieuwing* en haar rapporten en studiedagen ook een positief effect op de kwalitatieve verhoging van de capaciteiten van de steden en de verantwoordelijken voor de projecten.

5. **Meer publiciteit en transparantie en beleidsevaluatie**

Balansen en onderzoeken die door overheidsbesturen of in opdracht door onderzoekers of adviesbureaus werden uitgevoerd, en evaluaties van het overheidsbeleid door het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA), moeten *beschikbaar worden gesteld en gecommuniceerd*, en er *moet over worden gedebatteerd* in vergaderingen, binnen gemeenten en commissies. Naast de jaarverslagen over de activiteiten van overheidsorganen moeten de externe evaluaties worden versterkt (EU-model: evaluaties *ex ante*, *mid term*, *ex post*).

6. **Burgerparticipatie activeren en verduidelijken**

Om de implementatie van beleid en recente ervaringen met de tenuitvoerlegging van plannen te verbeteren, is het belangrijk om de burgerparticipatiepraktijken te verbreden. Er werden verschillende pistes afgetast:

6.1. **Duidelijk de 'spelregels' vaststellen en het publiek verbreden**

Het is essentieel om de vormen van burgerparticipatie te verduidelijken en te vereenvoudigen: ze een duidelijk en precies doel geven, zorgen voor opvolging, formaten diversifiëren, proactieve benaderingen om

gemarginaliseerde groepen te bereiken, feedback over de resultaten organiseren, consultaties beter plannen enz.

6.2. Lokale participatie op lange termijn organiseren

Permanente structuren voor lokale participatie in wijken (wijkraden, participatiebudgetten enz.), die een transversale visie zouden kunnen hebben, zouden moeten worden veralgemeend: het gebrek aan een structurele aanwezigheid van participatieprocessen in wijken betekent dat verzoeken om overleg altijd ad hoc en gesegmenteerd zijn. Een balans en een samenvatting van de verschillende praktijken in de gemeenten van het BHG zouden welkom zijn.

7. Verbetering van de procedures voor informatie en consultatie

De belangrijkste informatiemaatregelen zijn de 'speciale regelen van openbaarmaking' zoals voorzien in het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (BWRO). De hervorming van het BWRO zou een opportuniteit voor verbetering moeten zijn: projecten stroomopwaarts meer openbaar bespreken, het programma en de bouwprofielen aan een openbaar onderzoek onderwerpen vóór de interventie van de BMA, een echte dialoog tot stand brengen in de overlegcommissie die verder gaat dan het horen van de reclamanten, de overheidsbesturen activeren om de deelname te verbreden ...

8. Co-constructie van programma's en plannen

Meer informatie over het programma stroomopwaarts van het project en in aanwezigheid van de verschillende scenario's die worden besproken; uitvoeren van een participatieve diagnose (richtplannen van aanleg, stadsvernieuwingscontracten, contracten voor duurzame wijken), waarbij onderzoekers, academici en studiebureaus worden gemobiliseerd als actoren in het participatieve proces ...

9. Activering van de democratie door meer publiek debat

Het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO) publiceren en het publiek informeren over de inhoud en de visie van de Regering, het GPDO bijwerken na de pandemie en de klimaat- en energiecrises; debatteren over de resultaten, visies en projecten in de media en met het publiek, en zich hierop richten tijdens de verschillende verkiezingen.

Alvorens concrete keuzes te maken over de nieuwe bestemmingen van het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP), is het noodzakelijk om een herzien stadsproject te bespreken, rekening houdend met de rol van Brussel en de rand in de grootstad; het spanningsveld tussen verdichting en ontlichting; de toekomst voor braakliggende terreinen, reservoirs van biodiversiteit/antwoorden op gewestelijke behoeften (huisvesting, werkgelegenheid, economie, logistiek enz.); een energiestrategie voor elke wijk?

Tot slot moeten plannen expliciet worden geïntegreerd in deze transversale visie: verplichting voor de plannen (*Good ...*) en overheidsbesturen om hun plannen expliciet te situeren binnen het kader van het GPDO en de territoriale ontwikkeling.

10. Legitimatie van projecten door een meer relationele benadering

Elk concreet project, RPA of ander planningsinstrument moet het project situeren in de onmiddellijke en ruimere omgeving van het BHG, mogelijke effecten elders aangeven en de visie van het project situeren in

de context van algemene plannen en visies. Elk project moet ook de toekomstige werkingsomstandigheden en hoe het geïmplementeerd en uitgevoerd moet worden ('software') beter integreren, waarbij in het bijzonder rekening wordt gehouden met de zeer grote culturele diversiteit van de wijken.

6 voorstellen ter verbetering van de werkingsomstandigheden:

1. De Commissie vraagt de Regering om het algemene kader van lopende projecten en de verbanden tussen deze projecten en de algemene plannen te presenteren tijdens een **halfjaarlijkse conferentie** van de adviescommissies om het transversale karakter van hun bespiegelingen te vergroten.
2. De Commissie wil op de hoogte gehouden worden, en waar nodig suggesties kunnen doen, over de **onderzoeks- of studieprogramma's** die door het Gewest gefinancierd worden in de domeinen die hen aanbelangen. Ze vraagt de Regering om een (fysieke en virtuele) plaats in te richten waar al deze studies en hun *executive summaries* geraadpleegd kunnen worden.
3. De Commissie wil dat de resultaten van studies en evaluaties van overheidsbeleid **worden gepresenteerd en besproken**.
4. Wat de participatie van burgers betreft, heeft de Commissie vastgesteld dat deze processen in de context van bepaalde gewestelijke plannen en programma's tekortschieten of mislukken. Ze nam nota van de adviserende en omkaderende rol die de Participatiecel binnen Perspective heeft gekregen. Ze vraagt om een halfjaarlijkse vergadering met haar leidinggevenden om op de hoogte te worden gehouden van de gemaakte vorderingen. Ze is van mening dat het essentieel is om **een hoger niveau van co-constructie van projecten** te bereiken.
5. De Commissie zou graag zien dat het **publieke debat** over kwesties op het gebied van ruimtelijke ordening beter georganiseerd wordt en regelmatig plaatsvindt. Ze wil in het bijzonder het nieuwe stadsproject kunnen bespreken dat een voorwaarde zal zijn voor de herziening van het gewestelijk bestemmingsplan (GBP), aangezien een nieuw GPDO niet op de agenda lijkt te staan en het GPDO van 2018 geen rekening kon houden met de gevolgen van de pandemie (Covid) en de problematiek omtrent biodiversiteit en opwarming van de aarde een doorslaggevend belang heeft gekregen.
6. De Commissie vraagt om versterking van de middelen van het Brussels Studies Institute, met name om voorstellen te doen voor **de permanente vorming voor gewestelijk en gemeentelijk personeel** en voor professionals uit de privésector; en de middelen van Perspective (BISA en Territoriale Kennis) om, onder andere, een **permanent observatorium van de Brusselse Grootstad** (Brusselse Stedelijke Gemeenschap) op te richten.

Secrétariat Commission
Régionale de Développement
Gewestelijke Ontwikkelings-
Commissie Secretariaat

Rue de Namur 59
1000 Bruxelles
Naamsestraat 59
1000 Brussel

T +32 2 435 43 56
F +32 2 435 43 99
@ crd-goc@perspective.brussels [hier](#)
www.crd-goc.brussels [hier](#)